

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องชีวิต พิธีกรรมและเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของคนมอญในเมืองไทย กรณีการศึกษา ในเขตอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะศึกษาการดำรงชาติพันธุ์มอญ โดยพิจารณาการแสดงออกและการเรียนรู้เอกลักษณ์ชาติพันธุ์มอญ และพรมแดนชาติพันธุ์มอญในชีวิตประจำวันและพิธีกรรมต่าง ๆ ของคนมอญ เพื่อที่จะศึกษาให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ผู้เขียนจึงตั้งใจมองความสัมพันธ์ระหว่างการดำรงชาติพันธุ์ (ethnicity) กับพิธีกรรม โดยใช้ทฤษฎีการดำรงชาติพันธุ์และทฤษฎีการวิเคราะห์พิธีกรรม ซึ่งผู้เขียนพบว่า เพื่อที่จะให้กลุ่มชาติพันธุ์สามารถดำรงอยู่ได้ จำเป็นต้องมีปัจจัยสำคัญ 3 ประการ คือ กลุ่ม (group) ประวัติ (history) และเอกลักษณ์ (identity) ในขณะเดียวกันพิธีกรรมก็มีความสำคัญต่อการที่บุคคลมารวมกันเป็นกลุ่ม มีความสำคัญต่อการทำให้อดีตปรากฏขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง อีกทั้งพิธีกรรมยังมีความสำคัญต่อการสร้างเอกลักษณ์ของบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าร่วมพิธีกรรม ดังนั้นผู้เขียนจึงตั้งใจศึกษาโดยการวิเคราะห์พิธีกรรมต่าง ๆ ของคนมอญในชุมชนบ้านมน ซึ่งอยู่ในเขตอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ซึ่งผู้เขียนจะวิเคราะห์พิธีกรรมต่าง ๆ โดยการมองปัจจัยสำคัญ 3 ประการดังกล่าวข้างต้น

จากการวิเคราะห์ชีวิตประจำวันและพิธีกรรมต่าง ๆ ของคนมอญแล้ว ผู้เขียนพบว่าคนมอญในชุมชนบ้านมนมีเอกลักษณ์ชาติพันธุ์ที่ซับซ้อนกันอยู่ 2 ระดับคือ ในระดับที่เป็นคนไทย และในระดับที่เป็นคนมอญควบคู่กันไป ซึ่งการที่คนมอญในชุมชนบ้านมนมีเอกลักษณ์ส่วนหนึ่งที่เป็นคนไทยนั้น ไม่ใช่ว่ามีเอกลักษณ์ชาติพันธุ์ไทย แต่มีเอกลักษณ์ส่วนหนึ่งของสังคมไทยหรือประเทศไทย ซึ่งหลายชาติพันธุ์ซับซ้อนอยู่ในระดับที่เป็นคนไทย คนมอญในชุมชนบ้านมนแบ่งใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ ของชาติพันธุ์มอญ ซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์และกาลเทศะ เช่น การแต่งกาย และการใช้ภาษา เป็นต้น นอกจากนี้ ผู้เขียนยังพบอีกว่า สิ่งสำคัญที่จะนิยามความเป็นคนมอญในชุมชนบ้านมน คือ เชื้อสายของคนมอญ โดยเฉพาะสายเลือดทางผู้ชาย และพิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนับถือชะหลงหัย เช่น พิธีเลี้ยงผี และพิธีรำผีนั้น เป็นกลไกสำคัญที่จะดำรงเอกลักษณ์ชาติพันธุ์มอญ โดยการสืบต่อทางสายเลือด และสืบต่อประวัติของชาติพันธุ์มอญ อีกนัยหนึ่งพิธีกรรมทางด้านพุทธศาสนาบางพิธีกรรม เช่น การทำบุญร่วมกันทั้ง 9 วัด ในวันเข้าพรรษาและวันออกพรรษา และพิธีเทศน์มหาชาติ เป็นต้นนั้น ได้รวบรวมกลุ่มชาติพันธุ์มอญกลุ่มย่อย ๆ เข้าไว้ด้วยกัน จึงทำให้มีกลุ่มชาติพันธุ์ มอญ

กลุ่มใหญ่ หรือขอบเขตวัฒนธรรมมอญ ซึ่งมีประโยชน์ต่อการดำรงวัฒนธรรมและจารีตประเพณีของ
ชาติพันธุ์มอญ ในขณะเดียวกัน ตำราต่าง ๆ ของคนมอญก็มีหน้าที่สำคัญต่อการธำรงเอกลักษณ์ชาติ
พันธุ์มอญ โดยการสืบทอดประวัติและพิธีกรรมของคนมอญ และโดยการแสดงให้เห็นกฎและแบบอย่าง
การดำเนินชีวิตของคนมอญ